

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

31 mars 2014

PROJET DE LOI

modifiant l'article 745sexies du Code civil en vue de fixer les règles pour la valorisation de l'usufruit en cas de conversion de l'usufruit du conjoint survivant et du cohabitant légal survivant, et insérant un article 624/1 dans le Code civil

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE
PAR
MME **Sarah SMEYERS**

SOMMAIRE

Pages

I. Procédure	3
II. Exposé introductif de Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice	3
III. Discussion générale	4
IV. Discussion des articles et votes	9

Documents précédents:

Doc 53 **3451/ (2013/2014):**
001: Projet transmis par le Sénat.
002: Amendement.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

31 maart 2014

WETSONTWERP

tot wijziging van artikel 745sexies van het Burgerlijk Wetboek teneinde de regels vast te leggen voor de waardering van het vruchtgebruik in geval van omzetting van het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot en van de langstlevende wettelijk samenwonende, en houdende invoeging van artikel 624/1 in het Burgerlijk Wetboek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Sarah SMEYERS**

INHOUD

Blz.

I. Procedure	3
II. Inleidende uiteenzetting van mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie	3
III. Algemene bespreking	4
IV. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	9

Voorgaande documenten:

Doc 53 **3451/ (2013/2014):**
001: Ontwerp overgezonden door de Senaat.
002: Amendement.

8801

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Kristien Van Vaerenbergh

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Sophie De Wit, Koenraad Degroote, Sarah Smeyers, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Laurence Meire, André Perpète, Manuella Senecaut, Özlem Özen
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwingen
MR	Philippe Goffin, Marie-Christine Marghem
sp.a	Renaat Landuyt
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
Open Vld	Carina Van Cauter
VB	Bert Schoofs
cdH	Christian Brotcorne

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Siegfried Bracke, Daphné Dumery, Theo Francken, Miranda Van Eetvelde, Ben Weyts
Karine Lalieux, Yvan Mayeur, N
Gerald Kindermans, Gerda Mylle, Liesbeth Van der Auwera
Corinne De Permentier, Denis Ducarme, Charles Michel
Rosaline Mouton, Peter Vanvelthoven
Juliette Boulet, Fouad Lahssaini
Patrick Dewael, Sabien Lahaye-Battheu
Gerolf Annemans, Peter Logghe
Joseph George, Benoît Lutgen

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtigd lid:

INDEP-ONAFH Laurent Louis

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie
INDEP-ONAFH	:	Indépendant-Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Compte Rendu Analytique	CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi au cours de ses réunions des 18 et 25 mars 2014.

I.— PROCÉDURE

Au cours de sa réunion du 18 mars 2014, la commission a décidé de ne pas organiser d'auditions (art. 28.1 du Règlement).

La commission a, à sa demande, recueilli les avis écrits de la Fédération royale du notariat belge, de M. Christian Jaumain (actuaire), du professeur Jean-Luc Fagnart (ULB), de M. Jacques Schrijvers (juriste d'assurance), du professeur émérite Jean-Luc Ledoux (UCL) et du professeur Alain-Charles Van Gysel (ULB).

Ces avis ont été fournis aux membres de la commission.

II.— EXPOSÉ INTRODUCTIF DE MME ANNEMIE TURTELBOOM, MINISTRE DE LA JUSTICE

Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice, explique que le projet de loi à l'examen, sans vouloir remettre en cause les possibilités existantes de conversion de l'usufruit du conjoint survivant et du cohabitant légal survivant, et sans vouloir anticiper une révision plus large du droit successoral, vise à résoudre les difficultés qui se posent lors de la valorisation de l'usufruit en cas de conversion de celui-ci en capital.

Une telle conversion devient de plus en plus importante, compte tenu du nombre croissant de familles recomposées, dans lesquelles les héritiers qui acquièrent la nue-propriété sont de moins en moins souvent les enfants naturels du survivant usufruitier.

Aujourd'hui, dans la pratique, on utilise déjà certains tableaux pour effectuer les calculs liés à la conversion de l'usufruit en capital. Le législateur ne s'est toutefois jamais prononcé sur les critères qui doivent être utilisés à cet égard. Le projet de loi à l'examen entend clarifier cette situation et créer ainsi davantage de sécurité juridique en fixant les critères à prendre en compte dans le calcul qui doit être effectué sur la base de tables de conversion à fixer chaque année. La manière dont ces tables doivent être établies et les facteurs dont il faut tenir compte sont prévus par le projet de loi.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 18 en 25 maart 2014.

I.— PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 18 maart 2014 heeft de commissie beslist om geen hoorzittingen te organiseren (art. 28.1. Rgt.).

De commissie heeft, op haar verzoek, de schriftelijke adviezen van de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat, de heer Christian Jaumain (actuaris), professor Jean-Luc Fagnart (ULB), de heer Jacques Schrijvers (verzekeringjurist), professor emeritus Jean-Luc Ledoux (UCL) en professor Alain-Charles Van Gysel (ULB) ontvangen.

Deze adviezen werden aan de commissieleden bezorgd.

II.— INLEIDENDE UITEENZETTING VAN MEVROUW ANNEMIE TURTELBOOM, MINISTER VAN JUSTITIE

Mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie, legt uit dat dit wetsontwerp, zonder afbreuk te willen doen aan de bestaande mogelijkheden tot omzetting van het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot of wettelijke samenwonende partner en zonder vooruit te willen lopen op een ruimere herziening van het erfrecht, de moeilijkheden die zich stellen bij de waardering van het vruchtgebruik in geval van omzetting daarvan in een kapitaal beoogt op te lossen.

Een dergelijke omzetting wordt, gelet op het toenemend aantal nieuw samengestelde gezinnen, waarbij de erfgenamen die de blote eigendom verwerven steeds vaker niet de natuurlijke kinderen zijn van de langstlevende die het vruchtgebruik geniet, steeds belangrijker.

Vandaag worden in de praktijk reeds bepaalde tabellen gehanteerd bij de berekeningen die gepaard gaan met de omzetting van het vruchtgebruik in een kapitaal. Nochtans heeft de wetgever zich nooit uitgesproken over de criteria die hierbij gehanteerd moeten worden. Dit wetsontwerp wil terzake duidelijkheid scheppen met het oog op meer rechtszekerheid, namelijk door het vastleggen van criteria voor de berekening die dient te gebeuren aan de hand van jaarlijks te bepalen omzettingstabellen. Ook de manier waarop deze tabellen moeten worden opgesteld en met welke factoren daarbij rekening moet worden gehouden, komen in het wetsontwerp aan bod.

La solution avancée dans ce projet de loi est également rendue applicable en cas de répartition, par le nu-proprétaire et l'usufruitier, du prix de vente d'un bien sur lequel repose l'usufruit, sans qu'un accord préalable n'ait été conclu entre le nu-proprétaire et l'usufruitier sur la manière dont ce prix de vente sera mutuellement réparti. En effet, des problèmes similaires se posent aujourd'hui dans cette situation également.

La ministre indique être convaincue que ce projet de loi permettra d'éviter un certain nombre de disputes inutiles sur des questions d'héritage et contribuera de la sorte à maintenir la paix au sein des familles et de la société dans son ensemble.

III.— DISCUSSION GÉNÉRALE

1. Questions et observations des membres

Mme Sarah Smeyers (N-VA) regrette que l'initiative législative à l'examen ait été traitée au pas de charge par le Sénat. Cette problématique nécessite un débat approfondi.

Il est en effet bien connu que les disputes familiales trouvent souvent leur origine dans des questions d'héritage. Si le droit successoral s'avère être la cause de nombreux conflits d'héritage - soit parce que la législation manque de clarté, soit parce qu'elle n'est plus adaptée à la réalité et aux conceptions sociétales actuelles -, on ne peut que saluer les initiatives qui tentent de remédier à cette situation.

L'intervenante estime néanmoins que le projet de loi à l'examen risque de susciter de nouveaux débats, d'autant qu'il comporte encore un certain nombre d'imprécisions. L'objectif de renforcement de la sécurité juridique n'est donc pas encore atteint. Il est de plus regrettable que cette problématique ne soit pas examinée conjointement avec les autres initiatives relatives au droit successoral.

La membre estime dès lors qu'il s'indiquerait d'interroger notamment les notaires et d'autres acteurs sur la façon dont cette matière est réglée en pratique à l'heure actuelle.

Elle cite ensuite le sénateur Swennen, auteur de cette initiative législative, qui a déclaré ce qui suit lors de l'examen en séance plénière du Sénat:

De in dit wetsontwerp aangereikte oplossing wordt ook toepasselijk gemaakt indien de blote eigenaar en de vruchtgebruiker de verkoopprijs verdelen van een goed waarop vruchtgebruik rust, zonder dat vooraf tussen de blote eigenaar en de vruchtgebruiker een overeenkomst werd gesloten over hoe die verkoopprijs onderling zal worden verdeeld. Momenteel rijzen in die situatie immers ook soortgelijke moeilijkheden.

De minister geeft aan ervan overtuigd te zijn dat met dit wetsontwerp een aantal nutteloze betwistingen omtrent erfeniskwesties zullen worden voorkomen, alsook dat het wetsontwerp er aldus zal toe bijdragen dat in de families en in de samenleving in haar geheel de vrede wordt gehandhaafd.

III. — ALGEMENE BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Sarah Smeyers (N-VA) betreurt dat voorliggend wetgevend initiatief op een drafje door de Senaat werd behandeld. Deze problematiek vraagt om een grondig debat.

Het is inderdaad een algemeen gekend gegeven dat familieruzies vaak hun oorsprong vinden in een of andere erfenissenkwestie. Wanneer overigens blijkt dat het erfrecht de oorzaak is van heel veel erfenisruzies — ofwel omdat de wetgeving onduidelijk is, ofwel omdat ze niet meer aangepast is aan de realiteit en de huidige sociale maatschappelijke opvattingen — dan kunnen initiatieven die hieraan pogen te verhelpen alleen maar worden toegejuicht.

Toch is zij van oordeel dat dit wetsontwerp voor nieuwe discussies zou kunnen zorgen, te meer omdat het nog een aantal onduidelijkheden bevat. Het opzet om meer rechtszekerheid te creëren, is volgens haar dan ook nog niet bereikt. Het valt daarenboven te betreuren dat deze problematiek niet wordt onderzocht in samenhang met de andere wetgevende initiatieven inzake erfrecht.

Het lid acht het daarom ook aangewezen om onder meer de notarissen en andere actoren te horen over hoe dit thans in de praktijk geregeld wordt.

Het lid citeert vervolgens senator Swennen, indiener van dit wetgevend initiatief, die tijdens de bespreking ervan in de plenaire vergadering van de Senaat, het volgende heeft gesteld:

“Le professeur Jaumain a participé activement aux travaux avec les trois acteurs que j’ai nommés: l’Institut des actuaires, la Fédération royale du notariat belge et le Bureau fédéral du Plan, qui se sont régulièrement réunis pour atteindre un consensus dans ce dossier. Cela signifie-t-il que ce consensus est idéal? À un certain moment, il faut trancher et faire des choix qui conviennent à tous. Le parlement a entamé le travail, mais les experts les plus pointus ont été sollicités pour les développements, et nous sommes ainsi arrivés à cet équilibre.”. (DOC Sénat, 5-143, p. 49).

Le sénateur Swennen confirme donc, lui aussi, que cette intervention législative n’est pas encore au point.

Dans la pratique, ‘la valeur du bien’ est souvent l’élément le plus contesté. Or, la membre constate que le projet de loi à l’examen ne propose pas de solution à ce problème.

En ce qui concerne les intérêts, le projet de loi prévoit que si, après que la valeur capitalisée de son usufruit ait été définitivement fixée, l’usufruitier décide de renoncer à la jouissance du bien, il sera dû à l’usufruitier un intérêt au taux légal dès l’instant où il aura confirmé au nu-proprétaire qu’il abandonne la jouissance du bien et qu’il le met en demeure de lui payer cet intérêt (article 745*sexies*, §3, alinéa 6, du Code civil).

Il est permis de se demander pourquoi ces intérêts ne sont pas dus de plein droit. La réglementation proposée prévoit l’envoi d’une mise en demeure (par lettre recommandée ou par exploit d’huissier), ce que la partie adverse risque de ressentir comme une agression. Cette procédure est donc susceptible de générer de nouvelles disputes.

L’article 745*sexies*, alinéa 7, proposé, du Code civil, prévoit ce qui suit:

“Toutefois, lorsque, en raison de l’état de santé de l’usufruitier, sa durée de vie probable est manifestement inférieure à celle des tables statistiques, le juge peut soit refuser la conversion, soit écarter la table de conversion et fixer d’autres normes de conversion.”.

Qu’entend-on par “manifestement”? La membre estime qu’il est inévitable que l’imprécision de cette notion suscite des divergences d’interprétation et de nombreuses discussions.

“Professor Jaumain heeft intensief meegewerkt met de drie actoren die ik vernoemd heb: het Instituut van Actuarissen, de Koninklijke Federatie van het Belgisch notariaat en het Federaal Planbureau, die regelmatig zijn samengekomen om een consensus te bereiken over deze zaak. Betekent dit dat die consensus ideaal is? Op een bepaald ogenblik moet echter de knoop worden doorgehakt en moet er een keuze worden gemaakt waarin iedereen zich kan vinden. De aanzet werd door het parlement gegeven, maar voor de uitwerking werd een beroep gedaan op de meest gespecialiseerde experts en zo zijn we tot dit evenwicht gekomen.”. (Doc Senaat, 5-143, p. 49).

Ook senator Swennen bevestigt aldus dat dit wetgevend optreden nog niet op punt staat.

Het grootste twistpunt in de praktijk is vaak “de waarde van het goed”. Het lid stelt evenwel vast dat voorliggend wetsontwerp voor deze problematiek geen oplossing aanreikt.

Betreffende de intresten, wanneer de vruchtgebruiker na de definitieve vaststelling van de kapitalisatiewaarde van het vruchtgebruik beslist om afstand te doen van het genot van de zaak, bepaalt het wetsontwerp dat in voorkomend geval aan de vruchtgebruiker een intrest verschuldigd is gelijk aan de wettelijke intrest vanaf het ogenblik waarop deze aan de blote eigenaar bevestigt dat bij afstand heeft gedaan van het genot van de zaak en hij de blote eigenaar in gebreke stelt tot het betalen van deze intrest (artikel 745*sexies*, § 3, zesde lid, van het Burgerlijk Wetboek).

De vraag stelt zich waarom deze intresten niet van rechtswege verschuldigd zijn. Nu moet er een ingebrekestelling worden verzonden (middels een aangetekend schrijven of deurwaardersexploot) wat als agressief kan worden beschouwd door de tegenpartij en opnieuw voor een vete kan zorgen.

Het ontworpen artikel 745*sexies*, zevende lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat:

“Wanneer evenwel omwille van gezondheidstoestand van de vruchtgebruiker zijn verwachte levensduur manifest lager is dan deze van de statistische tabellen, kan de rechter hetzij de omzetting weigeren, hetzij de toepassing van de omzettingstabellen uitsluiten en andere omzettingsvoorwaarden bepalen.”.

Wat dient verstaan te worden onder woorden “manifest”? De onduidelijkheid hieromtrent zal volgens het lid alleen maar aanleiding geven tot tal van interpretaties en discussies.

L'espérance de vie est exprimée en années. M. Christian Jaumain, docteur en sciences actuarielles et professeur extraordinaire émérite à l'Université catholique de Louvain, considère que la valeur peut varier de 8 % selon que l'on se fonde sur l'âge précis ou sur l'âge arrondi en années. Il s'ensuit que selon la méthode suivie, la valeur de l'usufruit variera de 8 %. En appliquant cette règle d'arrondi, le législateur opère donc un choix capital. La ministre pourrait-elle fournir des précisions en la matière?

L'intervenante n'est pas non plus certaine d'avoir compris si la méthode de valorisation à l'examen peut également être appliquée purement et simplement à la valorisation de l'usufruit sur deux têtes ou en cas d'usufruit temporaire. L'audition d'actuaristes permettrait incontestablement de mieux appréhender cette problématique. Conformément à ce qui se fait habituellement en pratique, il est tenu compte du rendement net des taux d'intérêt prospectifs. La modification apportée par voie d'amendement prévoit expressément que le taux d'intérêt est appliqué après déduction du précompte mobilier.

Pour la plupart des gens, le précompte mobilier sur les intérêts d'obligations linéaires est l'impôt final. Des questions ont été posées à cet égard dans le cadre du débat relatif à la réforme fiscale. La ministre pourrait-elle fournir des précisions en la matière?

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) aurait elle aussi souhaité faire une réforme complète du droit des successions. La législature a malheureusement été trop courte pour ce faire. Cela ne doit cependant pas empêcher d'avancer sur cette question de la conversion de l'usufruit. Cette question donne lieu à de nombreuses discussions et conflits familiaux, qui se règlent souvent au tribunal et causent des fractures au sein des familles. Un instrument tel que celui qui est proposé ici, qui met en place des critères pour la conversion, est donc une avancée importante. En outre, les tables de conversion suivront l'évolution de la réalité économique et sociétale, notamment en tenant compte des tables de mortalité belges publiées annuellement par le Bureau fédéral du Plan.

M. Christian Brotcorne (cdH) est interpellé par le choix d'une table de mortalité unisexe pour effectuer le calcul de conversion, alors qu'on aurait pu distinguer la table de mortalité pour les femmes et la table de mortalité pour les hommes. Comme l'ont montré les travaux au Sénat, l'utilisation de ce type de table unisexe peut s'avérer désavantageuse pour les femmes. Par exemple, une femme de 80 ans et un bien de 100

De levensverwachting wordt afgerond naar jaren. Volgens de heer Christian Jaumain, doctor in de actuariële wetenschappen en emeritus buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit catholique de Louvain, kan het verschil in waardering volgens de precieze leeftijd en de afgeronde leeftijd in jaren 8% bedragen. Naargelang de gevolgde methode is dus het vruchtgebruik 8 % meer of minder waard. Deze afrondingsregel houdt bijgevolg een belangrijke keuze in van de wetgever. Kan de minister hier meer duiding geven?

Het is de spreekster eveneens onduidelijk of de voorliggende waarderingsmethode ook zonder meer kan worden toegepast op de waardering van het vruchtgebruik op twee hoofden of in geval van een tijdelijk vruchtgebruik. Hoorzittingen met actuarissen zouden ongetwijfeld meer inzicht geven op deze problematiek. Zoals gebruikelijk is in de praktijk, wordt rekening gehouden met het netto rendement van de prospectieve rentevoeten. De wijziging ingevoerd bij amendement bepaalt uitdrukkelijk dat de rentevoet wordt toegepast na aftrek van de roerende voorheffing.

Voor de meesten is de roerende voorheffing op interesten uit lineaire obligaties, de eindbelasting. In het debat van de fiscale hervorming zijn hieromtrent vragen gerezen. Kan de minister hierover meer uitleg geven?

Ook *mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld)* had een volledige hervorming van het erfrecht willen doorvoeren. Daarvoor is de regeerperiode echter te kort uitgevallen. Dat mag evenwel niet verhinderen dat vooruitgang wordt geboekt in verband met het vraagstuk van de omzetting van het vruchtgebruik. Die aangelegenheid leidt tot tal van discussies en familieconflicten, die vaak voor de rechtbank worden geregeld en die breuken binnen families veroorzaken. Een instrument zoals het hier voorgestelde, dat omzettingcriteria in uitzicht stelt, is dus een belangrijke vooruitgang. Voorts zullen de omzettingstabellen de evolutie van de economische en maatschappelijke realiteit volgen, met name door rekening te houden met de Belgische sterftcijfertabellen die het Federaal Planbureau jaarlijks publiceert.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vindt het frappant dat voor de beide geslachten één enkele sterftcijfertabel wordt gebruikt om de omzetting te berekenen, terwijl een onderscheid had kunnen worden gemaakt tussen de sterftcijfertabel voor vrouwen en die voor mannen. Zoals de parlementaire voorbereiding in de Senaat heeft aangetoond, kan een dergelijke aanwending van één enkele tabel voor de beide geslachten nadelig

000 euros donneront un usufruit d'une valeur de 18 700 euros si on choisit la table de mortalité des femmes et de 16 800 euros avec la table de mortalité unisexue, ce qui équivaut à 11 % de différence. N'y a-t-il pas là une forme de discrimination? L'espérance de vie des femmes est supérieure à celle des hommes, et il s'agit d'un élément objectif à prendre en compte. La tendance suivie par ce projet de loi ne va-t-elle pas à l'encontre de l'égalité entre les femmes et les hommes vers laquelle tend ce parlement? Ce texte ne risque-t-il pas d'être soumis à contestation par exemple devant la Cour constitutionnelle, qui dit qu'une différence de traitement peut se justifier dans le cas de situations objectivement différentes?

2. Réponses de la ministre

La ministre indique que les actuaires auxquels des avis sont demandés pourront apporter des réponses précises aux différentes questions relatives aux méthodes de calculs utilisées.

Concernant ce qu'on entend par le mot "manifestement" à l'article 745^{sexies}, alinéa 7, en projet, du Code civil, la ministre répond que cela signifie que c'est le juge qui décidera de ce point de manière discrétionnaire.

La ministre comprend par ailleurs la préoccupation de M. Brotcorne en matière de discrimination. Cependant, il a été tenu compte dans ce projet de loi de la jurisprudence de la Cour constitutionnelle qui a indiqué que dans le cadre des contrats d'assurance-vie, le fait de tenir compte des prévisions d'âge différentes pour les hommes et les femmes constituait justement une discrimination.

Une question préjudicielle avait été posée par la Cour constitutionnelle à la Cour de Justice de l'Union européenne, dont la grande chambre a pointé une discrimination. Par analogie avec cette jurisprudence, la Cour constitutionnelle pourrait donc ici aussi voir une discrimination dans le fait de tenir compte des prévisions d'âge différentes. On a donc opté pour une table basée sur la moyenne des prévisions d'âge des hommes et des femmes.

3. Répliques

M. Christian Brotcorne (cdH) indique que la jurisprudence mise en avant par la ministre concernait le calcul d'une prime d'assurance, ce qui est différent du calcul de conversion d'un usufruit. Cet argument ne règle pas,

blijken voor de vrouwen. Zo zal een vrouw van 80 jaar met een goed van 100 000 euro een vruchtgebruik ter waarde van 18 700 euro opleveren indien daarbij de sterftcijfertabel voor de vrouwen wordt gekozen, tegenover 16 800 euro met gebruikmaking van eenzelfde tabel voor de beide geslachten, wat overeenstemt met 11 % verschil. Is dat geen vorm van discriminatie? De levensverwachting van vrouwen ligt hoger, en dat is een in aanmerking te nemen objectief gegeven. Gaat de strekking van dit wetsontwerp niet in tegen de gelijkheid van vrouwen en mannen waarnaar dit Parlement streeft? Dreigt de tekst niet voor betwisting vatbaar te zijn, bijvoorbeeld voor het Grondwettelijk Hof, dat stelt dat een verschil in behandeling verantwoord kan zijn in objectief verschillende situaties?

2. Antwoorden van de minister

De minister geeft aan dat de actuarissen die om adviezen wordt verzocht, specifieke antwoorden zullen kunnen verstrekken op de verschillende aangelegenheden in verband met de gehanteerde berekeningsmethodes.

Voorts gaat de minister in op het in het ontworpen artikel 745^{sexies}, § 3, zevende lid, van het Burgerlijk Wetboek, gebezigde woord "manifest". In dat verband preciseert zij dat dit betekent dat de rechter naar eigen goeddunken zal beslissen over dat aspect.

Overigens begrijpt de minister de bezorgdheid van de heer Brotcorne op het stuk van discriminatie. Desalniettemin is in het wetsontwerp rekening gehouden met de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, dat heeft aangegeven dat bij levensverzekeringsovereenkomsten het nu net discriminatoir is voor mannen en vrouwen verschillende leeftijdsvooruitzichten in aanmerking te nemen.

Het Grondwettelijk Hof had aan de het Hof van Justitie van de Europese Unie een prejudiciële vraag gesteld, waarbij de Grote Kamer van het EU-Hof op discriminatie heeft gewezen. Naar analogie van die rechtspraak zou het Grondwettelijk Hof dus ook hier discriminatie kunnen zien in het feit dat rekening wordt gehouden met uiteenlopende leeftijdsverwachtingen. Men heeft dus gekozen voor een tabel op basis van het gemiddelde van de leeftijdsverwachtingen voor mannen en vrouwen.

3. Replieken

De heer Christian Brotcorne (cdH) geeft aan dat de door de minister aangehaalde rechtspraak de berekening betrof van een verzekeringspremie, wat anders is dan de berekening van de omzetting van vruchtgebruik.

selon lui, la question de la discrimination introduite dans ce projet de loi. Il craint que la question soit posée à la Cour constitutionnelle et que celle-ci n'approuve pas le choix fait dans le projet de loi.

Mme Manuella Senecaut (PS) partage l'avis de M. Brotcorne. La jurisprudence dont fait mention la ministre est toute autre que la question posée ici. Pour elle, il faut appliquer l'égalité et il faudrait tenir compte d'un critère tout à fait objectif qui est la durée de vie, qui diffère pour les femmes et les hommes. L'oratrice propose elle aussi d'entendre des experts sur la question.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) comprend les deux points de vue. Il est vrai que lorsqu'on fait la conversion pour un dossier déterminé, on sait s'il s'agit d'un homme ou d'une femme. Dans le cas, par exemple, du calcul d'une perte de rémunération suite à un accident, on utilise aussi des tables de prévisions d'âge différentes pour les hommes et les femmes.

La ministre indique que la question a été discutée au Sénat, et le choix fait par le projet de loi vise justement à éviter une discrimination. Cependant, elle n'a aucun problème à clarifier ce point et éventuellement revenir à deux tables de conversions différentes, comme le texte le prévoyait à l'origine.

Mme Manuella Senecaut (PS) souhaite aussi obtenir un avis concernant la disposition transitoire. Est-ce une bonne chose que la loi s'applique à toute conversion à partir de l'entrée en vigueur? Ne faudrait-il pas que cette loi s'applique plutôt pour tout usufruit constitué après l'entrée en vigueur de la loi?

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) précise que la conversion doit se rapprocher le plus possible de la réalité, c'est pourquoi on prend en compte notamment l'espérance de vie de l'intéressé. Au cas où une femme choisirait le maintien de l'usufruit et non la conversion, cela signifierait aussi que ce maintien de l'usufruit durerait – en moyenne – plus longtemps que si c'était un homme, et que la nue-propriété serait donc moindre.

M. Christian Brotcorne (cdH) ajoute que le projet de loi prévoit que le calcul se fait au jour de l'introduction de la requête en conversion, alors que les avis reçus suggèrent plutôt un calcul au jour de la conversion. Cette deuxième option lui paraît logique.

Dat argument regelt volgens hem niet het probleem van de discriminatie in het wetsontwerp. Hij vreest dat de aangelegenheid zal worden voorgelegd aan het Grondwettelijk Hof en dat het Hof de in het wetsontwerp gemaakte keuze niet zal goedkeuren.

Mevrouw Manuella Senecaut (PS) deelt het oordeel van de heer Brotcorne. De rechtspraak waarnaar de minister verwijst, is totaal verschillend van de hier gestelde vraag. Voor haar moet gelijkheid gelden en zou men rekening moeten houden met het volledige objectieve criterium van de levensduur, die verschillend is voor mannen en vrouwen. Ook de spreekster stelt voor over deze aangelegenheid deskundigen te horen.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) begrijpt beide standpunten. Het is waar dat als men de omzetting voor een bepaald dossier uitvoert, men weet dat het om een man of een vrouw gaat. Bij de berekening van de gedeerde inkomsten als gevolg van een ongeval gebruikt men bijvoorbeeld ook tabellen met verschillende leeftijdsverwachtingen voor mannen en vrouwen.

De minister geeft aan dat het vraagstuk is besproken in de Senaat en dat de keuze in het wetsontwerp er precies op gericht is discriminatie te voorkomen. Zij heeft er echter geen enkel probleem mee dat standpunt te verduidelijken en eventueel terug te keren naar twee verschillende omzettingstabellen, zoals in de oorspronkelijke tekst.

Mevrouw Manuella Senecaut (PS) wenst ook een advies over de overgangsbepaling. Is het een goede zaak dat de wet geldt voor elke omzetting vanaf de inwerkingtreding? Zou die wet niet veeleer moeten gelden voor elk vruchtgebruik dat werd ingesteld na de inwerkingtreding van de wet?

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) geeft aan dat de omzetting zo realistisch mogelijk moet gebeuren en dat daarom rekening wordt gehouden met onder meer de levensverwachting van de betrokkene. Ingeval een vrouw ervoor zou opteren het vruchtgebruik niet om te zetten en het dus te behouden, zou zulks betekenen dat dit behoud van het vruchtgebruik — gemiddeld — langer zou duren dan wanneer een man dit zou doen, en dat de naakte eigendom bijgevolg minder lang zou duren.

De heer Christian Brotcorne (cdH) voegt eraan toe dat de berekening volgens dit wetsontwerp gebeurt op de dag dat de omzettingaanvraag wordt ingediend, terwijl in de ontvangen adviezen veeleer wordt gesuggereerd dat die berekening zou gebeuren op de dag van de omzetting zelf. Volgens de spreker is deze tweede mogelijkheid de meest logische.

IV.— DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article fixe le fondement constitutionnel de la compétence.

Il ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

Art. 2

Cet article remplace le §3 de l'article 745sexies du Code civil. Il concerne la table de conversion.

M. Christian Brotcorne (cdH) et consorts introduisent l'amendement n° 1 (DOC 3451/002) qui vise à utiliser deux tables de conversion pour la conversion de l'usufruit: l'une pour les hommes et l'autre pour les femmes. Cela va d'ailleurs dans le sens des avis écrits reçus.

Cela paraît plus judicieux étant donné la réalité objective de la différence de vie probable des hommes et des femmes.

Cet élément pourrait convaincre la Cour constitutionnelle si elle était saisie d'une hypothétique discrimination dans le choix du législateur.

Cela paraît moins dangereux que l'option d'une seule table pour les deux sexes.

Cet amendement présente en outre une meilleure sécurité juridique.

Elle fait par ailleurs droit à une différence constatée et qui est une garantie d'un droit plus important pour les femmes.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) considère que cet amendement découle naturellement de la discussion générale et des avis reçus. Elle réfère notamment à l'avis de M. Jacques Schryvers qui indiquait que la différence est objective et précisait que la Directive 2004/113/EU du 13/12/2004 mettant en œuvre le

IV.— ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Dit artikel strekt tot vervanging van artikel 745sexies, § 3, van het Burgerlijk Wetboek. Het bevat de omzettingstabel.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient amendement n° 1 (DOC 53 3451/002) in, dat ertoe strekt twee tabellen te gebruiken om het vruchtgebruik om te zetten, met name een voor mannen en een voor vrouwen. Deze werkwijze gaat trouwens in de richting van de ontvangen schriftelijke adviezen.

Aangezien het objectief vaststaat dat mannen een lagere levensverwachting hebben dan vrouwen, ware het meer aangewezen twee tabellen te gebruiken.

Dit argument zou doorslaggevend kunnen zijn ingeval het Grondwettelijk Hof wordt verzocht zich te buigen over de vermeende discriminatie die voortvloeit uit de keuze van de wetgever.

Een dergelijke werkwijze lijkt minder risicovol dan de keuze voor een enkele tabel voor de twee geslachten.

Bovendien zorgt dit amendement voor meer rechtszekerheid.

Voorts speelt het amendement in op een vastgesteld verschil en waarborgt het dat vrouwen krijgen waarop ze recht hebben.

Dit amendement is volgens *mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld)* een natuurlijk uitvloeisel van de algemene bespreking en de adviezen. Zij verwijst onder meer naar het advies van de heer Jacques Schryvers, die heeft aangegeven dat het verschil objectief is en dat Richtlijn 2004/113/EG van 13 december 2004 houdende

principe de l'égalité de traitement entre les femmes et les hommes dans l'accès à des biens et services et la fourniture de biens et services ne s'applique qu'aux assurances et aux pensions.

La présidente propose la correction technique suivante: à l'article 745sexies, §3, proposé du Code civil, il est mentionné, à l'alinéa 2, premier tiret, le terme de "OLO" dans le texte français et "OLO's" dans le texte néerlandais. Ces termes devraient être remplacés, respectivement, par les termes "obligations linéaires" et "*lineaire obligaties*". En outre, *la présidente* propose à l'alinéa 6 de l'article 745sexies, §3, proposé du Code civil, de remplacer les mots "*aangetekend schrijven*" par les mots "*aangetekende zending*".

La ministre et la commission souscrivent à ces corrections.

*
* *

L'amendement n°1 est adopté à l'unanimité.

L'article 2, ainsi modifié et corrigé, est adopté à l'unanimité.

Art. 3

Cet article abroge le §4 de l'article 745sexies du Code civil.

Il ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 3 est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Art. 4

Cet article insère dans le titre II, livre III, section 3 du Code civil, un article 624/1.

La présidente propose de corriger cet article en indiquant que l'article 624/1 est inséré dans le titre III, livre II, section III du Code civil.

La ministre et la commission souscrivent à cette correction.

*
* *

toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten alleen op de verzekeringen en op de pensioenen van toepassing is.

De voorzitter stelt de volgende technische correctie voor: in het ontworpen artikel 745sexies, § 3, tweede lid, eerste gedachtestreepje, van het Burgerlijk Wetboek worden respectievelijk in de Franse en de Nederlandse tekst de termen "OLO" en "OLO's" gebruikt. Die termen zouden moeten worden vervangen door respectievelijk "*obligations linéaires*" en "*lineaire obligaties*". *De voorzitter* stelt bovendien voor in het ontworpen artikel 745sexies, § 3, zesde lid, van het Burgerlijk Wetboek, de woorden "aangetekend schrijven" te vervangen door de woorden "aangetekende zending".

De minister en de commissie zijn het eens met die correcties.

*
* *

Amendement nr.1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus gewijzigde en verbeterde artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

Art. 3

Dit artikel beoogt de schrapping van § 4 van artikel 745sexies van het Burgerlijk Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 3 wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

Art. 4

Dit artikel strekt ertoe in titel II, boek III, afdeling 3, van het Burgerlijk Wetboek een artikel 624/1 in te voegen.

De voorzitter stelt voor dit artikel te verbeteren door aan te geven dat artikel 624/1 in titel III, boek II, afdeling III, van het Burgerlijk Wetboek wordt ingevoegd.

De minister en de commissie stemmen in met die correctie.

*
* *

L'article 4, ainsi corrigé, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Art. 5

Cet article prévoit une disposition transitoire.

Il ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 5 est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Art. 6

Cet article règle l'entrée en vigueur de la loi.

Il ne donne lieu à aucune observation.

*
* *

L'article 6 est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

L'application de l'article 82.1 du Règlement n'a pas été demandée.

L'ensemble du projet de loi transmis par le Sénat, ainsi amendé et corrigé sur le plan légistique, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Le rapporteur,

Sarah
SMEYERS

La présidente,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Dispositions qui nécessitent une mesure d'exécution (article 78.2, alinéa 4, du Règlement):

— article 3, 1° (ancien art. 2).

Het aldus verbeterde artikel 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

Art. 5

Bedoeling van dit artikel is in een overgangsbepaling te voorzien.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

Art. 6

Dit artikel heeft tot doel de inwerkingtreding te regelen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Artikel 6 wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

De toepassing van artikel 82,1 van het Reglement werd niet gevraagd.

Het gehele, aldus geamendeerde en wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp dat door de Senaat werd overgezonden, wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

De rapporteur,

Sarah
SMEYERS

De voorzitter,

Kristien
VAN VAERENBERGH

Bepalingen die een uitvoeringsmaatregel vergen (artikel 78.2, vierde lid, van het Reglement):

— artikel 3, 1° (vroeger art. 2).